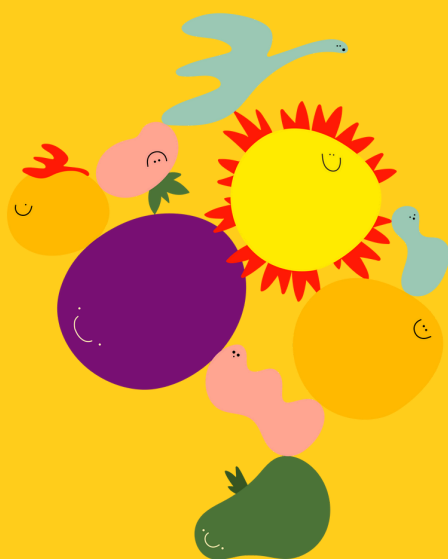

Αντιμετωπίζοντας κοινά εμπόδια στη συμπεριληπτική εκπαίδευση

Εκπαιδευτικοί

lifeskills.blog

Όλα τα μεταφρασμένα υλικά του ιστοτόπου lifeskills.blog διατίθενται ήδη δωρεάν από τους αναφερόμενους οργανισμούς και φορείς, και η μετάφρασή τους στα ελληνικά είναι αποτέλεσμα εθελοντικής εργασίας.

Απαγορεύεται η χρήση του υλικού για κερδοσκοπικούς λόγους.

Κάθε χρήση του υλικού πρέπει να συνοδεύεται από αναφορά στην πηγή του.

Μετάφραση - Προσαρμογή: Μαρία Πατεράκη (2024)

Σύνοψη

Αυτός ο οδηγός, ο οποίος έχει διαμορφωθεί από το Harvard's Christensen Center for Teaching & Learning, επανεξετάζει τα πιθανά "εμπόδια" που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί όταν χρειάζεται να δημιουργήσουν ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον, και προτείνει τρόπους αντιμετώπισής τους. Ως εκπαιδευτικοί, χρειάζεται πάντα να εξετάζουμε τις παιδαγωγικές μας πρακτικές και να αναστοχαζόμαστε πάνω στις πρακτικές που εμποδίζουν την ανάπτυξη του συμπεριληπτικού κλίματος μέσα στην τάξη. Ενώ μπορεί να κάνουμε λάθη, κάτι που είναι αναμενόμενο, εξακολουθούμε να έχουμε τη δυνατότητα να κάνουμε προσπάθειες πρόληψης, με στόχο να τα περιορίσουμε. Ως εκπαιδευτικοί που αναζητούμε τρόπους να χτίσουμε μια συμπεριληπτική τάξη, έχει μεγάλη σημασία να διασφαλίσουμε την ορατότητα όλων των παιδιών και τη μη διάκριση.

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση δεν εφαρμόζει μόνο πιστά κατευθυντήριες γραμμές και αρχές που προτείνονται από διεθνείς και άλλους αναγνωρισμένους οργανισμούς, αλλά αποτελεί ένα ενεργό σύστημα σκέψης και προσέγγισης της εκπαίδευσης. Προϋποθέτει ότι οι εκπαιδευτικοί αποδέχονται τις αξίες της δικαιοσύνης και της ισότητας χωρίς εξαιρέσεις. Αυτός ο οδηγός προσφέρει πρακτικά βήματα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα ώστε να καλλιεργήσετε ένα πιο συμπεριληπτικό περιβάλλον στην τάξη σας.

Στόχοι

Η προετοιμασία των εκπαιδευτικών γύρω από την εμφάνιση πιθανών εμποδίων προς τη συμπερίληψη, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.

Η ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών να σκέφτονται συνέχεια πώς θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη συμπερίληψη μέσα στην τάξη τους.

Εφαρμογή

Αυτός ο οδηγός εστιάζει στους τρόπους βελτίωσης της συμπερίληψης στην τάξη σας. Ανεξαρτήτως μαθησιακού αντικειμένου, ως εκπαιδευτικός, μπορείτε να κάνετε συνειδητά βήματα προκειμένου να διασφαλίσετε ότι όλα τα παιδιά είναι ευπρόσδεκτά και όλα έχουν την ίδια αξία ως μέλη της σχολικής κοινότητας. Οι ακόλουθες πρακτικές μπορούν να συμβάλλουν στη σκόπιμη ανάπτυξη ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος στην τάξη.

Προκλήσεις

Όπως αναφέρθηκε και στη σύνοψη, είναι αναμενόμενο να κάνουμε λάθη κατά την άσκηση του έργου μας. Καθώς διατρέχουμε αυτόν τον κατάλογο, μπορεί να συναντήσουμε παραδείγματα με τα οποία ταυτιζόμαστε. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ποια λάθη κάναμε στο παρελθόν, προκειμένου να μάθουμε από αυτά. Αν η συμπεριληπτική διδασκαλία αποτελεί μια νέα ιδέα, η ανάπτυξη παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που απαιτεί προσπάθεια. Όσο συνεχίζουμε να αναπτύσσουμε μια πιο συμπεριληπτική τάξη, αυτή η λίστα θα είναι ένα βοηθητικό σημείο αναφοράς.

Αντιμετωπίζοντας κοινά εμπόδια

Χρήση διαφορετικών μοτίβων απεύθυνσης ή διατυπώσεις σχολίων προς τα παιδιά που ασχολούνται με συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Γενικεύσεις βάσει των δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν τα παιδιά

Παράδειγμα: Εσείς που κάνετε παραδοσιακούς χορούς και έχετε άριστη ευλυγισία...

Πρόταση: Ζητώντας από τα παιδιά να μιλήσουν τα ίδια για τις εμπειρίες και τις πεποιθήσεις τους, αφενός εμπλουτίζουν τη διαδικασία προσφέροντας νέες οπτικές σε όλα τα μέλη της τάξης, αφετέρου αποφεύγετε τις υπεργενικεύσεις.

Αντιμετώπιση μαθητριών και μαθητών ως εκπροσώπους μιας εθνοτικής ή φυλετικής ομάδας.

Εκπροσώπηση ολόκληρης δημογραφικής ομάδας από ένα άτομο

Παράδειγμα: Εσύ που είσαι από την Ινδία, πες μας τι πιστεύουν οι άνθρωποι εκεί για το ζήτημα...

Πρόταση: Η πολυπολιτισμικότητα είναι πλούτος, όπως και η υποκειμενικότητα. Κανένα πρόσωπο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εκπρόσωπος μιας ολόκληρης ομάδας, αφενός επειδή δεν είναι δυνατό να συμπεριλάβει τις προσωπικές οπτικές και εμπειρίες όλων των ατόμων αυτής της ομάδας και αφετέρου επειδή αυτή η αντιμετώπιση συνιστά μια άρρητη δήλωση ότι η ομάδα αυτή αποτελεί το "άλλο", το εξωτικό.

Ασυνείδητη χρήση λόγου που καθιστά ορατή μόνο την κυρίαρχη νόρμα.

Ασυνείδητη περιθωριοποίηση ατόμων με αόρατες κοινωνικές ταυτότητες

Παράδειγμα: Η μαμά σας και ο μπαμπάς σας...

Πρόταση: Αν και ο τύπος της πυρηνικής οικογένειας εκφράζει τις περισσότερες οικογένειες, υπάρχουν πολλοί ακόμα τύποι οικογένειας που υπάρχουν αλλά δεν έχουν εξίσου κοινωνική ορατότητα. Για να κάνουμε την τάξη μας πιο συμπεριληπτική μπορούμε να εκφραζόμαστε με πιο ουδέτερες φράσεις και λέξεις, ώστε να εκπέμπουμε το μήνυμα στα παιδιά ότι όλες οι οικογένειες μετράνε και έχουν σημασία.

Αντιμετωπίζοντας κοινά εμπόδια

Ασυνείδητη έκφραση μοτίβων διάκρισης που βασίζονται σε στερεοτυπικές αντιλήψεις και συνοδεύουν διάφορες κοινωνικές ομάδες.

Αντιμετώπιση των παιδιών βάσει της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκουν

Παράδειγμα: Εσείς τα αγόρια που τα πάτε καλύτερα με τις θετικές επιστήμες...

Πρόταση: Το σχολείο αποτελεί έναν σημαντικό χώρο κοινωνικοποίησης και έχει τη δύναμη να επικυρώσει ή να αμφισβητήσει κοινά στερεοτυπικά αφηγήματα. Η βελτίωση της συμπερίληψης είναι μια πρακτική αμφισβήτησης όλων αυτών των κοινωνικών κατασκευών που εκ του αποτελέσματος γνωρίζουμε ότι έχουν περιοριστική και καταπιεστική επίδραση στα άτομα.

Ακούσια έκφραση εξιδανίκευσης της ελληνικής εθνικής ταυτότητας που δημιουργούν άρρητες αναφορές ιεράρχησης λοιπών εθνικών ταυτοτήτων.

Ελληνοκεντρικές αναφορές

Παράδειγμα: Ο ελληνικός λαός είναι ο πιο τίμιος.

Πρόταση: Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σε σημαντικό βαθμό τα ελληνικά σχολεία αποτελούνται από παιδιά τα οποία προέρχονται από διάφορες χώρες και πολιτισμούς. Η ποικιλομορφία στα πολιτισμικά στοιχεία μπορεί να είναι πλούτος, όπως μπορεί να αποτελέσει και πεδίο σύγκρουσης. Προκειμένου να βελτιώσουμε τον δείκτη συμπερίληψης στην τάξη μας χρειάζεται να κάνουμε όλα τα παιδιά ανεξαιρέτως να αισθάνονται αποδεκτά, παρά τις όποιες πολιτισμικές διαφορές, αποφεύγοντας αξιολογικές δηλώσεις που ιεραρχούν.

Αιφνιδιαστικές προτροπές προς μαθήτριες και μαθητές, να μιλήσουν για κάποιο ταυτοτικό χαρακτηριστικό τους.

Υποθέσεις ότι κάποια παιδιά νιώθουν άνετα να μιλήσουν για κάποια κοινωνική τους ταυτότητα

Παράδειγμα: Εσύ Τάδε, που είσαι τρανς...

Πρόταση: Η αποκάλυψη και η συζήτηση γύρω από μια προσωπική κοινωνική ταυτότητα πρέπει πάντα να αποτελεί πρωτοβουλία του ίδιου του ατόμου, ακόμα κι αν αυτή είναι φανερή ή ήδη γνωστή. Αν θέλουμε να ξεκινήσουμε μια συζήτηση, π.χ. για τις ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητες, μπορούμε να το κάνουμε, επιτρέποντας πάντα την τοποθέτηση όσων ατόμων, ΛΟΑΤΚΙ και μη, επιθυμούν να τοποθετηθούν.

Αντιμετωπίζοντας κοινά εμπόδια

Κατηγοριοποίηση μαθητριών και μαθητών σε φυλετικές, κοινωνικές, θρησκευτικές κ.α. ομάδες, βάσει κάποιου χαρακτηριστικού της εμφάνισής τους.

Υποθέσεις γύρω από τις δημογραφικές ομάδες στις οποίες ανήκουν τα παιδιά, βάσει της εμφάνισής τους

Παράδειγμα: Από την Κίνα είσαι και έχεις σχιστά μάτια;

Πρόταση: Ακριβώς επειδή οι κοινωνίες μας είναι διαποτισμένες με διχοτομήσεις, ιεραρχήσεις, αξιολογήσεις, μύθους και φοβίες για κάθετι "άλλο" πέρα από τη νόρμα που πάντα αξιολογείται ως ανώτερη, ευκαία και επιθυμητή, οποιαδήποτε αναφορά τέτοιου τύπου μπορεί δημιουργήσει δυσάρεστο και μη φιλόξενο κλίμα στην τάξη. Οι επισημάνσεις γύρω από χαρακτηριστικά εμφάνισης χρειάζονται μεγάλη προσοχή ως προς τις συνδηλώσεις τους.

Η επίμονη λάθος προφορά ονόματων μαθητριών και μαθητών ή και η αγνόηση εκφρασμένης επιθυμητής προσφώνησης εκ μέρους μαθητριών και μαθητών.

Συνεχής λάθος χρήση ονομάτων

Παράδειγμα: Δε μπορώ να πω το όνομά σου, γι' αυτό θα σε λέω..

Πρόταση: Βασική αρχή της συμπερίληψης είναι η αναγνώριση της σπουδαιότητας της ποικιλομορφίας, της υποκειμενικότητας και της πολλαπλότητας. Αν πραγματικά μας δυσκολεύει ένα όνομα μπορούμε να ζητήσουμε από τη μαθήτριά ή το μαθητή να μας δώσει μια εναλλακτική για το πώς μπορούμε να του απευθυνόμαστε. Αν η μαθήτριά ή ο μαθητής μάς έχει ζητήσει να της/του απευθυνόμαστε με κάποιο συγκεκριμένο όνομα, η ανταπόκριση σε αυτό το αίτημα μας φέρνει ένα βήμα ακόμα πιο κοντά στη συμπεριληπτική τάξη.

Αντιμετωπίζοντας κοινά εμπόδια

Ασυνείδητη αναφορά σε περιορισμένες ή μονοθεματικές μορφές διακρίσεων ή συζητήσεις κοινωνικών φαινομένων σε συνδυασμό με συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες.

Παράδειγμα: Η σεξουαλική βία και παρενόχληση αφορά τα κορίτσια και τις γυναίκες...

Πρόταση: Για το συγκεκριμένο παράδειγμα, έχει τεράστια σπουδαιότητα να αναφερθεί ότι η σεξουαλική βία και παρενόχληση δεν είναι κοινωνικό φαινόμενο που αφορά αποκλειστικά τις γυναίκες. Η ασυμμετρία με την οποία βάλλονται οι γυναίκες από το σοβαρό αυτό κοινωνικό φαινόμενο, δεν συνεπάγεται ότι οι άνδρες και τα αγόρια είναι ασφαλή. Ειδικά σε αυτή την περίπτωση, τα οφέλη από τον τρόπο με τον οποίο θα τοποθετηθούμε είναι πολλαπλά. Αναπτύσσουμε περισσότερο το συμπεριληπτικό περιβάλλον της τάξης μας, αναγνωρίζουμε ένα πολύ σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο ως υπαρκτό πρόβλημα που αφορά όλα τα άτομα και βοηθάμε τα παιδιά να μας δουν ως ενήλικο άτομο εμπιστοσύνης αν χρειαστούν υποστήριξη γύρω από το συγκεκριμένο θέμα.

Περιορισμός του
πλαισίου συζήτησης
όταν αυτή αφορά
θέματα διακρίσεων και
ποικιλομορφίας

Επιπλέον, κάτι που έχει εξίσου μεγάλη σημασία για τη βελτίωση της συμπερίληψης στην τάξη, είναι η διαθεματική προσέγγιση των διακρίσεων. Για παράδειγμα, οι διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες στη δημόσια σφαίρα (π.χ. πολιτική, εργασία κ.α.) είναι ιστορικά καταγεγραμμένες και για την ώρα δεν έχουν εξαλειφθεί πλήρως. Ωστόσο, η γυναικεία ταυτότητα, όπως αυτή γίνεται κοινωνικά αντιληπτή, δεν είναι η μόνη που αποτελεί πεδίο διάκρισης. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε πολλαπλές κοινωνικές ταυτότητες και ανάλογα με τις πολιτισμικές αξιολογήσεις που εφαρμόζονται σε αυτές, βιώνουμε πολλαπλές διακρίσεις. Επομένως, άλλες εμπειρίες διακρίσεων βιώνει μια λευκή γυναίκα που ανήκει στη μεσαία τάξη, άλλες εμπειρίες διακρίσεων βιώνει μια φτωχή, μετανάστρια με αναπηρία και άλλες μια μαύρη, πλούσια, ομοφυλόφιλη γυναίκα. Με βάση αυτό το σκεπτικό, για την βελτίωση της συμπερίληψης, πιο αποτελεσματική προσέγγιση των διακρίσεων είναι η διαθεματική, η οποία μάλιστα δίνει κυρίως και πάντα χώρο στην αυτόβουλη έκφραση της υποκειμενικότητας.